

mice Internaționale, fasciculul este publicat de Academia Slovenă de Științe și Arte, sub redacția prof. Jaroslav Šašel (Liubliana).

Lucrarea începe cu o introducere (*Avant-propos*, p. 7—9), unde se face un util istoric al inițiativei de publicare a TIR și se dau indicații privind utilizarea prezentului fascicul. Urmează *Index historique et topographique pour la feuille K 34* (p. 11—158), unde localitățile sunt prezentate în ordine alfabetică (dar sub voce Thessalonike se trimite la p. 139—147 și 158: prezentare amplă a topografiei și istoriei orașului antic). Fiecare articol conține o serie de indicații indispensabile, după un sistem unitar: nume modern — unitate administrativă antică — localizare administrativă modernă (între paranteze) [sau: nume antic — echivalent modern — unitate administrativă antică — localizare administrativă modernă (între paranteze)], izvoare — date arheologice — bibliografie. Indexul înglobează un mare număr de articole privitoare la localități aflate azi în mai multe țări: R.P. Albania, R.P. Bulgaria, Grecia, Italia, R.S.F. Iugoslavia, R.S. România. Urmează *Abbreviations et littérature* (p. 149—155), apoi *Corrections et addenda* (p. 157—158). Fasciculul este însoțit de harta carenului K 34, precum și de planul orașului antic Thessaloniki (suprapus de cel modern).

Până acum, din TIR au fost publicate mai multe fascicule, dintre care amintim I. 34 (*Aquincum — Sarmizegetusa — Sirmium*,

Budapesta, 1968) și I. 35 (*Romula — Durostorum — Tomis*, București, 1969), în care este cuprinsă cea mai mare parte a teritoriului țării noastre. O parte mai mică (aflată în jud. Dolj; la sud de paralela de 44° și vest de meridianul de 24°) este cuprinsă în prezentul fascicul (K 34), iar alt teritoriu (din sudul Olteniei, Munteniei și Dobrogei la sud și est de coordonatele amintite) va fi prezentat în fasciculul K 35.

Vocile pentru România din fasciculul K 34 sunt întocmite de prof. Dumitru Tudor (la lista autorilor de la p. 4 apare greșit *Dimitri Tudor*) și se referă la localitățile: Afumași, Basarabi, Bechet, Bîrca, Blărești, Brabei, Căciulărești, Cîrna, Desa, Gîngiova, Lișteava, Zăvalu; o scurtă voce *Dacia Inferior* (provincie în care erau cuprinse în antichitate localitățile respective) este semnată de J. Šašel. Față de acestea, harta din monografia lui D. Tudor, *Oltenia romană*⁴, București, 1978, menționează câteva localități în plus: Comani, Dunăreni și Ghidicui (jud. Dolj).

Trebuie menționat că alături de textul, cit și anexele (harta și planul), sunt realizate în condiții grafice excelente.

În încheiere, am face observația că Uniunea Academică Internațională, care patronază publicarea TIR, ar fi trebuit să indice și un model de copertă identic pentru toate fasciculele.

Constantin C. Petolescu

* * Studii și comunicări, Sibiu, arheologie-istorie, 20, 1977

Volumul de față este prezentat de către Muzeul Brukenthal din Sibiu ca omagiu centenarului Independenței României. Desigur că cele mai numeroase articole, pe care le cuprinde, tratează acest subiect, la care se adaugă și unele referitoare la lupta românilor din Transilvania pentru realizarea statului național unitar român, altele care tratează rolul mișcării socialiste și social-democratice din România, în sistemul vieții politice a țării (1921—1938), altele privind diferite probleme de muzeografie, iar altele, asupra cărora ne vom opri atenția, se referă la cercelările arheologice.

Dintre acestea trebuie să menționăm, în primul rând, substanțialul articol semnat de I. Paul și intitulat: *Periodizarea internă a culturii Petrești în lumina evoluției ceramicii pictate*. Autorul, după serioase cercetări, precizează că, prin unele faze, cultura Petrești este anterioară, iar prin altele, parțial contemporană cu culturile Cucuteni, Gumelnița și Sălcuța.

Tehnica picturii și motivele ornamentale folosite în cultura Petrești indică existența unor legături cu ceramica pictată din zona egeo-mediteraneană, și chiar din Asia Anterioară, la care se adaugă unele influențe balcano-dunărene și central-europene. Cultura Petrești tinde să apară ca o originală sinteză culturală, specifică pentru neoliticul sud-est european, al cărei rol în dezvoltarea complexului cultural Ariușd — Cucuteni — Tripolice abia începe să fie lămurit.

Urmind firul cronologic, trebuie să menționăm valorosul articol semnat de Dumitru Popa și intitulat: *Dovezi arheologice privind continuitatea populației autohtone în mileniul I e.n., descoperite pe teritoriul județului Sibiu*. D. P. prezintă expoziția deschisă în Muzeul Brukenthal, în care s-a înfățișat un bogat material arheologic, recoltat de pe întregul județ. Acest material confirmă continuitatea de locuire a autohtenilor în cuprinsul provinciei, precum și romanizarea lor. Cele mai importante cercetări ce s-au făcut pentru

dovedirea acestor fenomene istorice sînt acele efectuate la Bratei, complex arheologic, format din două așezări și trei cimitire, ce dovedește continuitatea populației daco-romane și românești de-a lungul secolelor IV–VII e. n.

Așezarea din secolele V–VI și cimitirul nr. 1 aparțin aceleiași culturi materiale a populației daco-romane, cunoscută sub denumirea de cultura Bratei, care este o etapă rurală a culturii romane. Ceramica romană descoperită în acest cimitir și așezare constituie categoria dominantă, pe lângă care se mai perpetuau și forme dacice: cătuia și oala înaltă. Populația daco-romană a etapei Bratei a constituit baza dezvoltării ulterioare a etapei Ipotești–Cândești și Dridu.

Răspindirea creștinismului în sinul comunităților daco-romane, în această perioadă, este dovedită de mormintul cu groapă în formă de cruce de la Bratei și de monograma paleocreștină cu inscripție latină de la Biertan.

Deosebit de important este și articolul semnat de Th. Nägler și intitulat: *Cetățile feudale de la Orlat și continuitatea românilor în sudul Transilvaniei*. Comuna Orlat este situată la 15 km vest de Sibiu. Cercetări arheologice s-au întreprins în cele două cetăți ce se găsesc pe teritoriul comunei și care se numesc: „Cetatea scurtă” și „La zid”. În prima cetate s-au descoperit urme arheologice ale culturii Coțofeni, urme ale epocii provinciei romane și materiale arheologice de tip Ciugud. Această ceramică se datează după secolul al X-lea, ea dispărînd în secolul al XIII-lea. Cercetătorii atribuie această ceramică și cetătea respectiv populației românești din Transilvania.

În cetatea „La zid” de la Orlat s-au găsit numai două etape de locuire: cultura Coțofeni și perioada medievală. Materialele arheologice descoperite aici permit o datare începînd din a doua jumătate a secolului al XIII-lea, pînă la secolul al XV-lea. Această cetate a fost încadrată de K. Horedt în șirul cetăților de graniță din sudul Transilvaniei, din care fac parte cetățile de la Săsciori, Girbova, Tilișca, Sibiel, Rășinari, Cislădie, Breaza, Avrig.

Faptul de cea mai mare însemnătate în legătură cu aceste cetăți este acela că, în feudalismul timpuriu, existau aici obștile satești libere ale românilor, cuprinse, foarte probabil, încă de timpuriu într-un cnezat, a cărui existență este amintită documentar abia în secolul al XIV-lea.

În continuare semnalăm articolul intitulat *Rolul „Mărginenilor” în formarea comunității economice și a conștiinței naționale a poporului român*, semnat de Mihai Racovița și Nicolae Nistor. Importanța istorică a acestui articol constă în faptul că s-au studiat cu deosebită atenție zonele Amlășului și Făgărașului, care, desigur, au alcătuit un voievodat autohton străvechi, deoarece aceste „țări” au rămas în afara atingerii cu triburile maghiare, care au pătruns în Transilvania. În aceste „țări” românii erau organizați în puternice comunități obștești, ce și-au păstrat formele tradiționale de viață și au luptat pentru menținerea lor.

Avînd în vedere multitudinea de informații arheologice, istorice și etnografice, pe care o conțin articolele cuprinse în acest volum, precum și seriozitatea cu care sînt tratate, recomandăm în mod special consultarea lui.

Irina Casan—Franga

* * Apulum. Acta Musei Apulensis, Alba Iulia, XV, 1977

Păstrînd aceeași serioasă ținută științifică care l-a consacrat, prezentul volum al periodicului Apulum aduce noi date în domeniul arheologiei, precum și în acela al istoriei medievale și contemporane românești, la care se adaugă și substanțiale articole cu conținut etnografic.

Articolele sînt grupate, ca de obicei, în „Studii”, „Comunicări și note”, „Recenzii” și „Note bibliografice”. Din prima grupă ținem să menționăm articolul semnat de Gh. Lazarovici și intitulat *Die Beziehungen der Vinča A Phase zu Nordthessalien und dem Südbalkan*, în care autorul înfățișează legăturile pe care le are faza A a culturii Vinča cu culturile din nordul Thessaliei și sudul Balcanilor.

În același domeniu al comunei primitive, semnalăm documentatul articol al lui D. Meier—Arendt, *Zur Erforschung der neoli-*

thischen Kulturen im südlichen Teil der Bundesrepublik Deutschland. Autorul a studiat problema neoliticului în sudul R. F. Germania, ținînd seama de lucrările referitoare la acest subiect apărute înainte de 1945, precum și de celea apărute după această dată. Studiul său este foarte minuțios și se referă la întregul neolitic din această regiune, materialul fiind grupat în următoarele capitole: *Altneolithikum, Mittelneolithikum, Der Übergang Mittel-Jungneolithikum, Jungneolithikum, Spätneolithikum*.

În articolul intitulat *Contribuții la cunoașterea metalurgiei cuprului și bronzului în nord-vestul României*, C. Kacsó prezintă integral materialul arheologic cuprins în două colecții: aceea a lui Ioan Mihaly și aceea a fostului Muzeu al Prefecturii din Satu Mare, colecții ce se află acum în patrimoniul